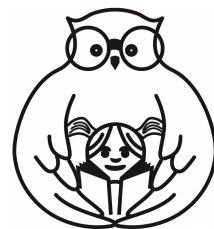

Symboly v komunitě nepočujících a ich významy

Mgr. Veronika Vojtechovská

Bratislava 30. 1. 2025

Vlajka komunity nepočujúcich

- 👉 Navrhol ju francúzsky hluchoslepý umelec Arnaud Balard.
- 👉 Bola schválená na 20. Valnom zhromaždení Svetovej federácie nepočujúcich (WFD) v roku 2023 na juhokórejskom ostrove Čedžu.
- 👉 Každý prst predstavuje iný typ hluchoty.
- 👉 Tyrkysová modrá predstavuje komunitu nepočujúcich a posunkový jazyk, hrdosť a jednotu.
- 👉 Žltá predstavuje farbu svetla, osvieteného ducha a života.
- 👉 Tmavomodrá predstavuje Zem, ľudstvo a život v súlade s planétou. Modrá je hlboko spojená s koreňmi komunity nepočujúcich. Táto farba označuje komunitu nepočujúcich, individuálnu a kolektívnu cestu boja proti audizmu¹ a prijatie konceptu, ktorý vyjadruje výhody nepočujúcich z ich vlastných skúseností, známeho pod názvom *Deaf Gain*².

Prečiarknuté ucho

V prílohe vyhlášky č. 532/2002 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie je uvedený symbol hluchoty:

Medzinárodný symbol hluchoty je štvorec modrej farby, na ktorom je vyobrazená bielou čiarou štylizovaná ušnica, ktorá prerušuje diagonálu vedenú z horného pravého rohu štvorca.

Poznámka: Táto vyhláška je zrušená zákonom 200/2002 Z.z. o územnom plánovaní. Od 1. 4. 2025 má byť účinná nová verzia predpisu, ktorá ale nerieši danú problematiku do tej miery ako vyhláška 532/2002.

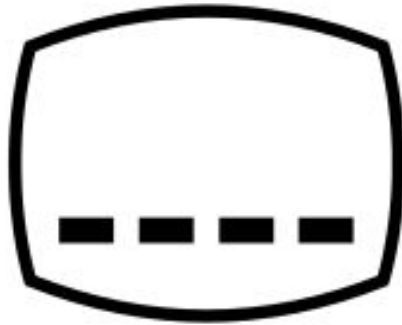
Označenia prístupnosti podľa Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu (ISO)

Prístupnosť
pre osoby s
poruchou sluchu

Indukčná slučka
pre osoby s
poruchou sluchu

Titulky

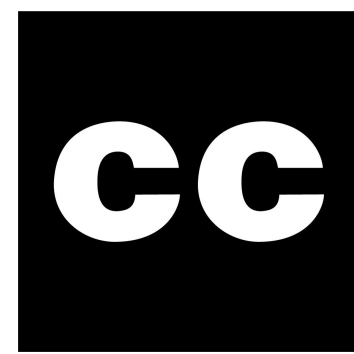
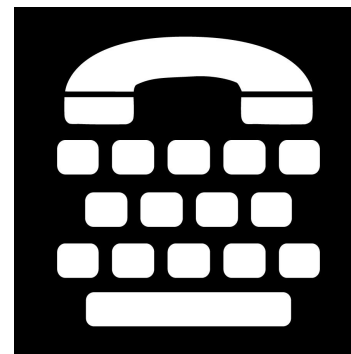
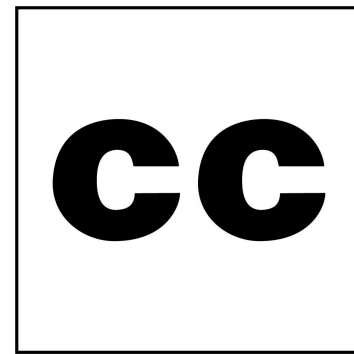
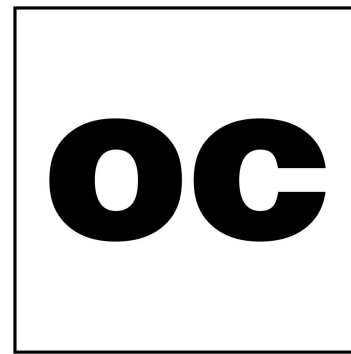
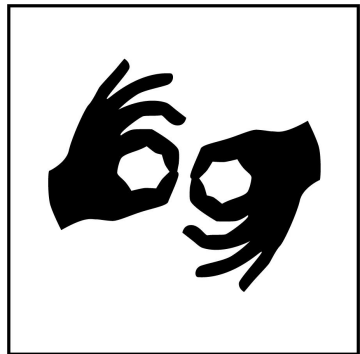
Asistenčný pes

Sluchová
pomôcka

Poznámka: v legislatíve SR sa uvádza pojem *Pes so špeciálnym výcvikom* (vodiaci – pre osoby so zrakovým postihnutím, asistenčný – pre osoby s telesným postihnutím a signálny – pre osoby so sluchovým postihnutím). V angličtine sa signálny pes označuje ako *hearing dog*.

Ďalšie známe označenia prístupnosti

tlmočenie
posunkového
jazyka

prístupnosť
pre osoby
s poruchou
sluchu

telefón
s ovládaním
hlasitosti

TTY, TDD
(textový telefón)

otvorené
titulky

skryté titulky

Piktogramy bezbariérovosti v Bratislave

Bratislavské piktogramy (symboly) bezbariérovosti slúžia na označenie prístupnosti objektov, priestorov a služieb pre osoby s rôznymi zdravotnými znevýhodneniami, rodiny s deťmi a seniorov. Sú dostupné od septembra 2021:

- 🔦 farby majú vyhovujúci kontrast
- 🔦 použité je bezpätkové písmo
- 🔦 obrázky sú popísané formou alternatívneho textu
- 🔦 farby sa v nevyhnutnom prípade môžu zmeniť (pri zachovaní vhodného kontrastu)
- 🔦 autorom je oddelenie komunikácie a marketingu Magistrátu hl. mesta SR Bratislavy

Vyberáme len tie, ktoré súvisia s osobami s poruchou sluchu:

Prístupnosť, služby pre osoby so sluchovým znevýhodnením

Tlmočenie z/do posunkového jazyka

Online tlmočenie z/do posunkového jazyka

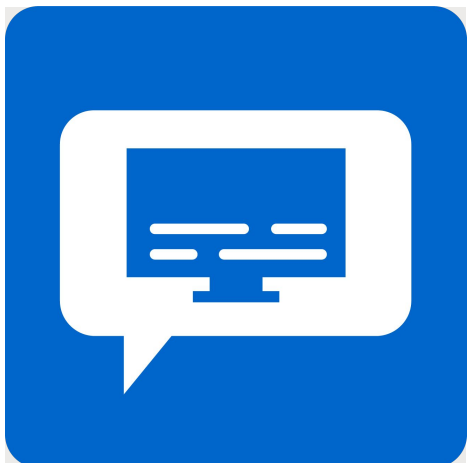

Indukčná slučka zosilňujúca zvuk pre nedoslýchavé osoby

Online textový prepis hovoreného slova

Online prepis

Video s titulkami (2 varianty)

Telefonická infolinka s tlmočením z/do posunkového jazyka

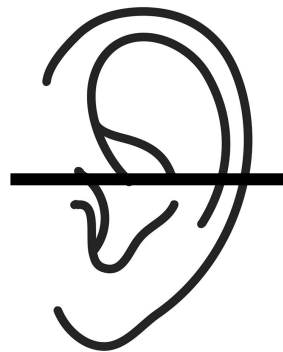

Telefonická infolinka s textovým prepisom hovoreného slova

Ľahko čitateľný text

Aké označenie ucha je správne?

Ako označiť podujatia, inštitúcie prístupné v slovenskom posunkovom jazyku?

Príklad:

Bratislavská verzia

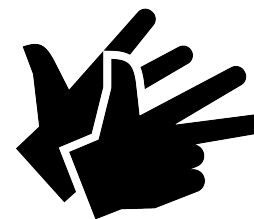
Verzia Slovenskej národnej galérie

Verzia používaná Svetovou federáciou nepočujúcich

Americká verzia - nevhodná pre Slovensko (posunok na obrázku znázorňuje tlmočenie v americkom posunkovom jazyku)

Česká verzia - nevhodná pre Slovensko (posunok na obrázku znázorňuje posunkovanie v českom posunkovom jazyku)

Označenie preškrtnutého ucha alebo ruky?

Vždy je lepšie označiť **konkrétnu** prístupnosť pre osoby s poruchou sluchu. Ako príklad uvedieme:

Ak je prístupnosť pre nepočujúcich vo viacerých oblastiach a nie je možné z určitého dôvodu označiť viacerými symbolmi, použijeme **preškrtnuté ucho**.

Ak je priestor zabezpečený indukčnou slučkou, označíme **preškrtnuté ucho s písmenom T**.

Ak je zabezpečené tlmočenie z/do posunkového jazyka alebo celé podujatie, program, služba je v posunkovom jazyku, je lepšie použiť **symbol hovoriacich rúk**.

Prítomnosť indukčnej slučky

Prítomnosť indukčnej slučky je vždy označená písmenom **T** v dolnom pravom rohu pod uchom. Je potrebné však dodržiavať správne preškrtnutie ucha.

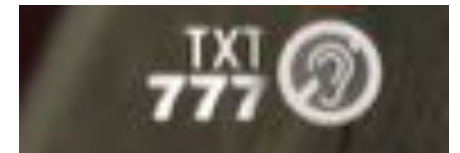
Označenie v slovenských televíznych staniaciach

Skryté titulky sú označené **ST** alebo **preškrtnutým uchom**.

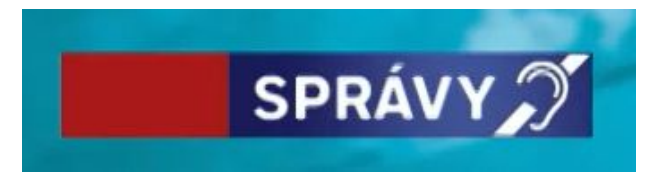

Skryté titulky sú dostupné prostredníctvom systému DVB. Nastaviť sa dá:

- 👉 cez tlačidlo SUBTITLES
- 👉 v nastaveniach v televízore

Programy v SPJ alebo **programy tlmočené do SPJ** sú označené **“N”** alebo **preškrtnutým uchom**.

Označenia na webových stránkach jednotlivých televíznych staníc

Označenie skrytých titulkov, programov v SPJ alebo programov tlmočených do SPJ na webových stránkach jednotlivých televíznych staníc na Slovensku:

- 👉 **Skryté titulky** sú označené **ST**.
- 👉 **Programy v SPJ** alebo **programy tlmočené do SPJ** sú označené **“N”** alebo **preškrtnutým uchom**.

 Program v posunkovom jazyku

:1 Jednotka

Práve vysielame

16:57 - 17:48

Umenie zločinu I

17:48 - 17:50

Krátke správy

:2 Dvojka

Práve vysielame

17:00 - 17:19

Regina

17:30 - 18:31

Noc v archíve

:24 :24

Práve vysielame

17:00 - 17:19

Aktuálne :24

17:30 - 17:58

Interview :24

:ŠPORT Šport

Práve vysielame

15:50 - 17:20

Skoky na lyžiach - SP 2...

Turné štyroch mostíkov
2024/25 (Innsbruck)

17:20 - 18:15

LIVE

ARCHÍV

VIDEOPORTÁL

TV PROGRAM

RELÁCIE

JOJŠPORT

Filter programov:

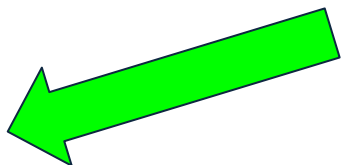
Audio komentár (AD)

Skryté titulky (ST)

15:55 Skutočné príbehy **AD** **ST**

- 05:40 Krimi
- 06:15 Ranné noviny
- 08:35 Bez servítky
- 09:50 Súdna sieň **ST**
- 10:50 Súdna sieň **ST**
- 12:00 Noviny o 12:00
- 12:55 Top Star
- 13:20 Inkognito **ST**
- 14:50 Bez servítky **AD** **ST**

16:20 Moja mama varí lepšie ako tvoja

- 05:05 Bez servítky
- 06:10 Naši II. **ST**
- 07:15 Moja mama varí lepšie ako tvoja
- 08:25 Nemocnica **ST**
- 09:45 ZOO **ST**
- 11:05 Psia hliadka: V zácviaku I.
- 11:35 Ako som spoznal vašu mamu V.
- 12:05 Ako som spoznal vašu mamu V.
- 12:35 Geissenovci - Ťažký život milionárov

17:05 C.S.I.: Kriminálka Miami III.

- 05:05 Policajti v akcii **AD** **ST**
- 06:00 Policajti v akcii **AD** **ST**
- 06:55 Súdna sieň **ST**
- 07:35 Súdna sieň **ST**
- 08:40 Prvé oddelenie II. **AD** **ST**
- 09:15 Prvé oddelenie II. **AD** **ST**
- 09:55 C.S.I.: Kriminálka Miami III.
- 10:45 C.S.I.: Kriminálka Miami III.
- 12:00 Doktor VI.

Spravodajský súhrn udalostí zo zahraničia.

19:30

Zdravý les

Edukačný magazín o lesníctve, najnovšie postupy a metodika v lesohospodárstve.

19:50

Téma dňa

Reflektovanie tém zo všetkých oblastí života, s cieľom odhaliť pozadie, príčiny a dosah diania. ("ST" - program so skrytými titulkami)

20:30

Ekonomika+/Financie+

Rozšírené informácie zo sveta financií, obchodu, trhu a služieb.

21:00

Správy

Aktuálne informácie z domova, zo sveta, ekonomiky a športu.

21:45

Svet technológií

Hi-tech hračky, technologické vychytávky - tretie tisícročie v praxi. Moderátor: Ľubo Straka

22:00

Správy

Aktuálne informácie z domova, zo sveta, ekonomiky a športu.

Po

13. 01.

Ut

14. 01.

St

15. 01.

Dnes

Št

16. 01.

Pi

17. 01.

So

18. 01.

Ne

19. 01.

2:00

Táto časť nám priblíži históriu pápežského štátu a Mestského štátu Vatikán. Dozvieme sa prečo a ako prvý pápežský štát

2:30

Vaticano

Spravodajsko-publicistická relácia o diani nielen vo Vatikáne. Mapuje aktuality zo života Cirkvi a prostredníctvom reportáží a

3:00

Hodina milosrdenstva

Modlitba k Božiemu milosrdenstvu.

3:25

Otec Ján Krapan

Dokument rozpráva o živote a diele kňaza, Jána Krapana, rodáka z Lotyšska. Ako dieťa dostal vieru od svojich rodičov a napriek

3:55

Posvätné miesta kresťanskej viery / Hora Tábor a Kostol premenenia Pána

Hora Tábor sa nachádza na okraji Nazaretských hôr na území Dolnej Galiley. Podľa kresťanskej tradície Ježiš vystúpil s troma

4:30

Ruženec / Tajomstvá svetla

Modlitba ruženca svetla.

5:00

Biblia

Dramatizované čítanie zo Svätého písma.

7:00

Ruženec / Slávnostné tajomstvá

Modlitba slávnostného ruženca.

★ Premiéra

😊 Pre deti

🗣️ Program v posunkovom jazyku

Stiahnuť program 2. týždňa (.pdf)

🚫 Nie je možné sledovať online

Diskriminácia

Nahota

Násilie

Sex

Strach

Vulgarizmus

Závisť

skryté titulky

audiokomentár

Označenia v slovenských novinách a časopisoch

Označenie skrytých titulkov, programov v SPJ alebo programov tlmočených do SPJ v novinách a časopisoch na Slovensku:

- 🔥 Programy so **skrytými titulkami** sú označené **preškrtnutým uchom** alebo písmenami **ST**.
- 🔥 Programy v SPJ alebo programy tlmočené do SPJ sú označené **“N”** alebo **preškrtnutým uchom**.

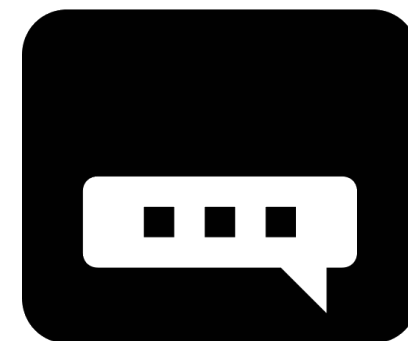
°T program s titulkami Ø skryté titulky

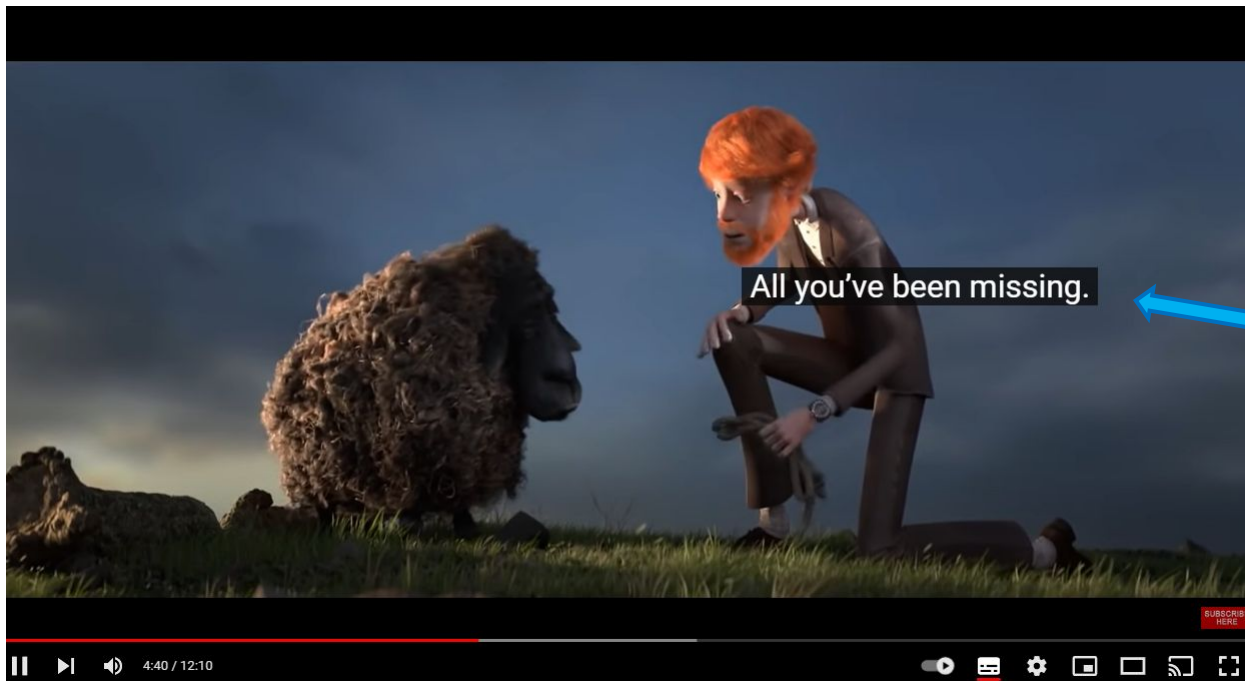

“N”

Poznámka: nie všetky noviny a časopisy majú označenie.

**Ďalšie označenia dostupnosti
titulkov v počítačoch, na internete,
na webových stránkach
a na sociálnych sieťach**

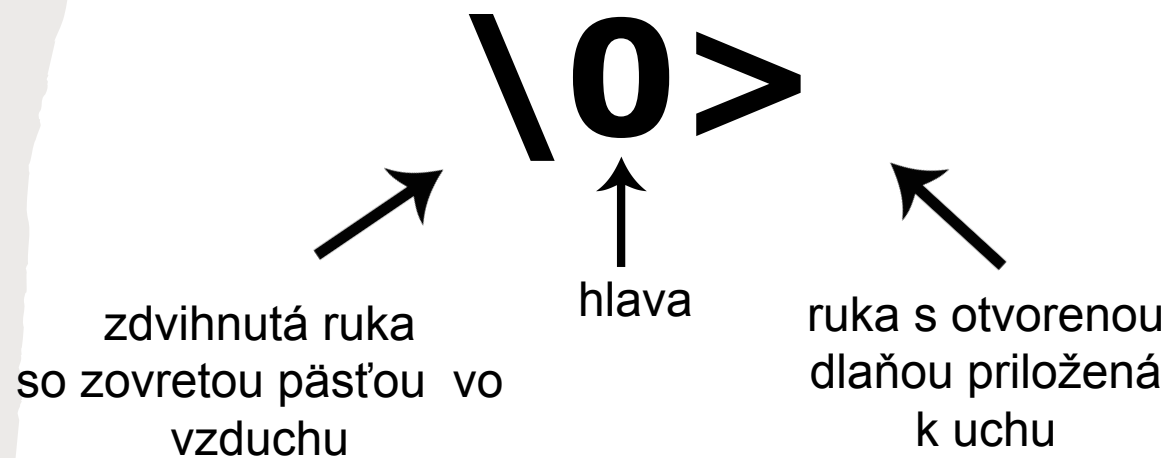

Titulky sa dajú presúvať
na požadované miesto
na obrazovke.

<0/ alebo \0>

👉 Symbol vychádza z písanej podoby Deaf Power, ktorá je vyjadrená otvorenou dlaňou na uchu a druhou rukou tvoriacou zovretú päsť vo vzduchu. Symbol sa používa na vyjadrenie sily komunity nepočujúcich. Viac informácií je na www.deafpower.me.

Zdroj ilustrácie: Brian Brau, 2021.

Príručka, ako byť lepším spojencom nepočujúcich

- 👉 Krátku príručku vytvoril nepočujúci Emilio Ferreiro zo Španielska pri príležitosti Medzinárodného týždňa nepočujúcich v roku 2021.
- 👉 Príručka pozostáva zo symbolov a krátkych viet ako byť lepším spojencom nepočujúcich.
- 👉 Preklad krátkych textov do slovenského jazyka je na ďalšej snímke.

U UNUSUALVERSE

INTERNATIONAL WEEK OF DEAF PEOPLE 2021

GUIDE TO BE A BETTER ALLY OF DEAF PEOPLE

-

Actively **listen** to deaf people
-

Learn **Sign Language** and about the Deaf culture.
-

Use your position to **empower** Deaf people
-

Do not do **hearingsplaining** and give space to Deaf people
-

Supports Deaf **associations** and organizations
-

Identify your possible audist **attitudes** and correct them
-

Follow, share and react to Deaf influencers on **social media**
-

Choose services and products offered by **Deaf entrepreneurship**
-

Make your content **accessible** on social media

CC BY-ND 4.0

DISCOVER HOW **DEAF PEOPLE** AND **SIGN LANGUAGE** ARE CHANGING THE WORLD

UNUSUALVERSE.COM

Aktívne počúvajte nepočujúcich.

Naučte sa posunkový jazyk a spoznajte kultúru nepočujúcich.

Využite svoje postavenie na posilnenie postavenia nepočujúcich.

Nerobte “hearingsplaining”⁴ a dajte priestor nepočujúcim.

Podporujte združenia a organizácie nepočujúcich.

Identifikujte svoje prípadné audistické postoje a korigujte ich.

Sledujte, zdieľajte a reagujte na vplyvných nepočujúcich na sociálnych sieťach.

Vyberajte si služby a produkty, ktoré ponúkajú nepočujúci podnikatelia.

Sprístupnite svoj obsah na sociálnych médiách.

Slovník pojmov

¹**Audizmus** – termín, ktorý sa používa na označenie negatívnych postojov, stereotypov alebo správania, ktoré znevažujú komunitu nepočujúcich. Môže ísť o diskrimináciu alebo predsudky voči nepočujúcim alebo osobám s poruchou sluchu.

²**Deaf Gain** – termín, ktorý sa používa na vyzdvihnutie výhod a jedinečných schopností, ktoré môžu vzniknúť zo života nepočujúcich. Deaf Gain vyzýva k prehodnoteniu obmedzení sluchu ako niečoho negatívneho a ukazuje, že “zisk” z nepočujúcich skúseností môže obohatiť rôzne aspekty spoločnosti.

³**Deaf Power** – termín, ktorý vyjadruje silu, identitu a solidaritu komunity nepočujúcich. Začal sa široko používať počas študentských protestov na Gallaudetovej univerzite v roku 1988, známych ako Deaf President Now (Nepočujúci prezident hneď teraz – www.snepeda.sk/Nepocujuci-prezident-hned-teraz.html). Grafický symbol uviedli dvaja nepočujúci umelci, Christine Sun Kim a Ravi Vasavan, a je určený na podporu a propagáciu kultúry nepočujúcich. V rozhovore Vasavan uviedol, že spolu s Christine predtým pátrali a zistili, že pôvodný symbol pravdepodobne vytvoril v roku 2000 Eric Turevon, nepočujúci umelec, počas svojho pôsobenia na Gallaudetovej univerzite s cieľom podporiť pozitívnu identitu a hrdosť nepočujúcich.

Slovník pojmov

⁴**Hearingsplaining** – termín, ktorý opisuje situáciu, kedy osoba (zväčša počujúca, neovládajúca posunkový jazyk, nepohybuje sa v komunite nepočujúcich) vysvetľuje kultúru a život nepočujúcich, hoci v skutočnosti nerozumie, ako to naozaj je. Môže ísť aj o situáciu, kedy osoba, ktorá nerešpektuje názory a príspevky komunity nepočujúcich, zasahuje do diskusie.

Použitá literatura

Arnaud Balard [online]. 2024. Rochester: Rochester Institute of Technology. [cit. 2024-10-21]. Dostupné na: <https://infoguides.rit.edu/deafartcollections/balard>.

Bauman, D. – Murray, M. J. 2009: *Reframing: From Hearing Loss to Deaf Gain* [online]. Washington: Deaf Studies Digital Journal. [cit. 2025-01-30]. Dostupné na: www.researchgate.net/publication/264845480_Reframing_From_Hearing_Loss_to_Deaf_Gain.

Blake, R. 2024: *Downloadable Disability Access Symbols* [online]. New York: Graphic Artists Guild. [cit. 2024-9-27]. Dostupné na: <https://graphicartistsguild.org/downloadable-disability-access-symbols/>.

Clason, D. 2024: *Universal signs for hearing loss* [online]. Healthy Hearing. [cit. 2024-12-16]. Dostupné na: www.healthyhearing.com/report/52264-Universal-signs-for-hearing-loss.

Deaf flag [online]. 2023. Helsinki: World Federation of the Deaf. [cit. 2025-01-24]. Dostupné na: <https://wfdeaf.org/deaf-flag/>.

Deaf Friendly®. 2018: *Piktogram „znakovat“* [online]. Praha: Deaf Friendly. [cit. 2025-01-12]. Dostupné na: www.deaffriendly.cz/piktogram.

Ferreiro, E. 2021: *Infographic: Guide to Be a Better Ally of Deaf People* [online]. Madrid: Unusualverse. [cit. 2024-12-15]. Dostupné na: www.unusualverse.com/2021/09/infographic-guide-ally-deaf.html.

Ferreiro, E. 2024: *Origin and Meaning of Symbol <O/* [online]. Madrid: Unusualverse. [cit. 2024-12-15]. Dostupné na: www.unusualverse.com/2024/12/deaf-power-symbol.html.

IEC 60417: 2006. *Grafické symboly na použitie na zariadení* [online]. Medzinárodná organizácia pre normalizáciu. [cit. 2024-12-16]. Dostupné na: www.iso.org/obp/ui#iec:grs:60417:5520.

IEC 60417: 2013. *Grafické symboly na použitie na zariadení* [online]. Medzinárodná organizácia pre normalizáciu. [cit. 2024-12-16]. Dostupné na: www.iso.org/obp/ui#iec:grs:60417:6184.

ISO 7001: 2023. *Grafické symboly — Registrované verejné informačné symboly* [online]. Medzinárodná organizácia pre normalizáciu. [cit. 2024-12-16]. Dostupné na: www.iso.org/obp/ui#home.

Kino bez bariér. 2011 – 2025. Bratislava: Kino Lumière. [cit. 2025-01-24]. Dostupné na: www.kino-lumiere.sk/klient-863/kino-241/stranka-8722/informacia-18697.

Komentovaná prehliadka v slovenskom posunkovom jazyku. [online] 2023. Bratislava: Slovenská národná galéria. [cit. 2025-01-24]. Dostupné na: www.facebook.com/events/sng-slovensk%C3%A1-n%C3%A1rodn%C3%A1-gal%C3%A9ria/komentovan%C3%A1-prehliadka-v-slovenskom-posunkovom-jazyku/516404240474890/?locale=fr_FR&ref=110.

Stine, T. 2019. *Quit “Hearingsplaining” to the Deaf Community* [online]. New York: Humans. [cit. 2025-1-30]. Dostupné na: <https://vocal.media/humans/quit-hearingsplaining-to-the-deaf-community>.

Universal accessibility symbols for your communications [online] 2025. Adelaide: Government of South Australia. [cit. 2025-01-24]. Dostupné na: <https://inclusive.sa.gov.au/resources/state-authority-resources/accessible-and-inclusive-community-events/universal-accessibility-symbols-for-your-communications>.

Vojtechovský, R. 2022. *Snepeda – výročná správa 2021*. Bratislava: Snepeda, [cit. 2025-1-30].
Dostupné na: https://www.snepeda.sk/vyročne_spravy/vs_2021.pdf

Vyhláška č. 532/2002 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 8. júla 2002, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o všeobecných technických požiadavkách na výstavbu a o všeobecných technických požiadavkách na stavby užívané osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie. Dostupné na: www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/532/20200301.

Zákon 447/2008 Z. z. z 29. októbra 2008 o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na: www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/447/20090101.

VOJTECHOVSKÁ, Veronika. *Symboly v komunite nepočujúcich a ich významy* [online].

Bratislava: Snepeda, 2025.

